

Kassari seltsimaja ajaloost

Volli Mäeumbaed

Kassari kooli kroonikas seisab kirjas, et kool asutati 1863. aasta sügisel eelmisel aastal "kuivaks jäänud" Mäeküla kõrtsi ruumides (praegu Kassari Hariduseltsile kuuluv hoone). Mäeküla nime mainitakse ka kirjandusloos seoses Eesti väljapaistva naislüüriku Marie Underiga, kelle ema oli pärit Kassarist, isa Hiiu saarelt, kuid töötas 1872-1881 Kassari külakooli juhataja-õpetajana.

Mäeküla ei esine Kassaris enam ammu kohtanimena, olles isegi rahvamälestustest kadunud. Asjasse selguse toomiseks pöördugem ajalooürikute poole, võttes appi ka oletused.

Maamõõtja Jacob Siponiuse (soomlane Siponen) poolt 1709. aastal valmistatud Kassari kaardilt nähtub uudisena, et Taguküla alla kuulunud neljast hajatallust (Wäho Hans ja Matz ning Mäeküla Clemeth ja Jürgen, kellel kokku poolteist adramaad) on moodustatud väike mõisake (Kassari mõisat sel ajal veel polnud) ja selle hoonete jaoks leitud isegi ehitusplats (haflagrets tompställe). Seega oli Mäeküla (Mäkühle) algselt talunimi.

Põhjasõjaga (1700-1721) kaasnenud katk jõudis 1710. aastal Hiiumaale. 1712. aasta veebruaris toimunud revisjoni andmeil suri Taguküla 24 talus katku 126 hinge. Küla kolme tallu jäi ellu vaid kaheksa hinge. Ka kahe Mäeküla talu elanikud surid, kuna Wähode kohta andmed puuduvad. Nii jäidki mõisahooned rajamata.

Miks kandsid Taguküla kaks talu (algselt tõenäoliselt üks) Mäeküla nime? Miks küla külas? Kõrtsi nime (Mäeküla) ja selle asukohta silmas pidades asusid Mäeküla talud ilmselt madalal seljandikul (hiidlase jaoks ikkagi "mägi"), praeguse Ristete (Risteta) talu lähikonnas (talutuuliku juures asub ka katukalme).

(Järgneb)